Ч. 29 (13.268). Львів, середа 8. лютого 1933. Pocztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Гітлер і Варшава.

(Від нашого кореспондента).

Варшава, 4. лютого 1933.

Справа буджету в соймі може й нецікава, а всеж — цікавіша, ніж минулими роками: бо буджет, про який згори кажуть, що „в найкращому випадку" викаже з кінцем року „тільки" пів міліярда (!) дефіциту (проф. Рибарський вирахував навіть 650 міліонів), це подія будь-щобудь нова. Не зважаючи на те, ми можемо згори признати, що величезна більшість українських читачів цими справами мало цікавиться. Бо як може український громадянин цікавитися буджетовими цифрами, серед яких нема українських позицій, як може накінець ними цікавитись, коли навіть польська **політична еліта** у столиці держави відноситься до тої соймово-буджетової біди з почуттям найвищої байдужности?!

Доволі перекинути варшавські часописи, щоби ствердити знаменне явище: у цілій низці щоденників нема **навіть згадки** про те, що парлямент розпочинає працю над найважнішим щорічним законом, над програмою цілорічної державної діяльности, нема ні згадки про якунебудь парляментарну „баталію" та ані рядка рефлексій з приводу півміліярдового дефіциту! Колиб край пережив землетрус або вулькан вибух із дна Висли, то булоб ясно, що нема в часописних сторінках ані у людських мізках місця на деліберації, від яких і так пусті державні каси не заповняться, ані теперішній парлямент, не стане справжнім парляментом. Варшавою вулькан не потряс. Потрясла нею звістка, що в Німеччині канцлером став Адольф Гітлер.

Гітлер є альфою і омеґою політичного зацікавлення польської столиці. Правда, Варшава взагалі довго нічим цікавитись не може, її зацікавлення усіми справами завжди буває дуже плоске і примітивне. Тому може вже нині, коли пишемо ці рядки, гітлерівська сензація дещо зблідла. Але — зачуваю — ще два дні тому в редакції одного великого варшавського щоденника висміяли їх парляментарного справоздавця, який приніс із сойму якийсь льокальний новинкарський матеріял. І нині у кульоарах сойму таки про німецькі події посли й журналісти більше говорять, ніж про сойм і уряд та всі польські справи. Бо найважнішою і найцікавішою польською темою став — Гітлер.

Не можна ставити справи так просто й банально, що — мовляв — „у Варшаві бояться війни". Навіть найбільш пересічний варшавський обиватель здає собі справу, що Гінденбург не йменував канцлером Гітлера на те, щоби той так собі з місця ішов на Польщу війною: при кількох міліонах безробітних у Німеччині, кількох міліонах комуністів та з Францією позаду. Хоча польська публіцистика систематично представляє німців, як авантюристів і галабурдників, то проте сам інстинкт каже тим самим варшавякам сумніватися у безпосередню близькість якоїсь німецької военної авантюри. З другого боку для кожного поляка імя Гітлера віддавна було синонімом німецької агресивности, націоналістичної ексклюзивности та — польонофобії. І тому вістка про перехід влади в Німеччині в руки Гітлера — зробила тут величезне враження та безумовно страшенне всіх схвилювала.

Нема польського табору, який не вбачав би в кабінеті Гітлера всього найгіршого. Для одних — це офіціяльний похорон німецької демократії, побіда соціяльної реакції та явна диктатура; для других — це заповідь внутрішньої анархії в Німеччині, якої вислідом може бути оверта громадянська війна між табором націоналістичним та комуністичним, із дуже немилими виглядами для Польщі опинитися поміж двома революційними світами: західним і східним. Тому одних турбує німецька комуна, як реакція проти гітлерівського правління, інших знову — Вільгельм на голяндській границі. Всіж разом глибоко переконані в тому, що уряд Гітлера підштовхне вперед пропаґанду ревізіонізму та аспірації німецького мілітаризму. На доказ, як кожний поляк у Варшаві шукає в останній німецькій, великій події якогось власного коника, можна покликатися на „Ґазету Варшавску", яка у передовій статті алярмує з приводу великої небезпеки... масового напливу жидів до Польщі, що нібито будуть тікати сюди перед гітлерівськими переслідуваннями!... Ця „жидівська небезпека" є клясичним прикладом, як польська публіцистика вульґаризує всі явища, зокрема явище німецького націоналістичного руху, який доконав перевороту в цілій суспільній та психольоґічній структурі німецької великодержави та її 65-ти міліонах населення.

З другого боку не можемо опертися враженню, що чимало того шуму робиться свідомо, і то не з огляду на закордон, а саме на внутрішньо-політичну ситуацію. Скажемо ясніше: прихід Гітлера до влади в Німеччині безумовно скріплює ситуацію санаційного уряду в Польщі. Санація здає собі теж знаменито справу, що ті німецькі події можна використати для зміцнення власного престіжу та ще дужчого приборкання опозиції. І ось, на тлі німецьких подій санаційний уряд виступає як „уряд національної оборони". Таким тоном промовляє генеральний референт буджету посл. Медзінський, який — натякаючи прозоро на „сильну державу, що висловлює свої немасковані змагання до нового захоплення земель свого сусіда" — вдаряє у тон речника всього народу, зґурґованого довкола свого уряду, що готов „в міру, а навіть понад міру нашої можливости" проявити „оборонне зусилля". І такі заяви п. Медзінського чи іншого представника володіючого табору не лунають в порожні. Член опозиційної НПР („Нар. Партія Роботніча"), яка тільки що переживала найприкріший для неї „бомбовий" процес у Лодзі, заявляє з соймової трибуни, що „справа оборони краю єднає нас усіх"; ендеція скрізь і всюди висловлює своє вдоволення, що пактом неаґресії з СРСР та проголошенням „фронту на захід" санаційний уряд перейняв її, ендецьку закордонно-політичну напрямну; а ППС палко протестує проти наклепів, наче би вона колинебудь та якнебудь мала щонебудь спільного з гаслами ревізіонізму...

Таким робом прихід до влади Гітлера відбився не лише голосним відгуком на варшавській вулиці, але й у внутрішній польській міжпартійній ситуації. Відбилося це й на соймових дебатах, притупивши вістря протиурядових виступів опозиції та вможливлює це урядові з більшою певністю і сміливістю переводити послідовно законодатну роботу, обраховану на петрифікацію істнуючої системи правління. Наскількиж ці петрифікаці зусилля бють у першу чергу по нас, українцях, і як через те в остаточному практичному висліді на цілому тому німецько-польському інтересі знову найгірше виходимо таки ми, — це вже тема окрема.

І. Кедрин.

Просвіта чи темрява?

(Допис з Волині.)

Як відомо, в минулому році зачинено на Волині дві повітові „Просвіти" — в Луцьку і Кремянці з усіми іхніми сільськими філіями. Ради обидвох „Просвіт" зложили відклик на децизію воєвідського уряду до міністерства внутрішніх справ у законному речинці. У листопаді рада луцької „Просвіти" делеґувала до міністерства голову п. В. Островського. Справу волинських „Просвіт" порушували і на соймовому терені. Одначе досі відповіді нема і дальша доля „Просвіт" невідома.

До цього треба додати, що багато-тисячні просвітянські маси все ще надіються на те, що справедливість візьме гору і „Просвіти" будуть відчинені. Ця надія випливає з того, що згадані „Просвіти" були зачинені не за якінебудь провини, а з чисто політичних міркувань: щоб очистити дорогу для певнівських просвітянських хат.

Населення Волині дало доказ, що воно залишається вірним своїм „Просвітам" і просвітянських хат не бажає. Від часу закриття „Просвіт" у згаданих повітах не повстала ні одна просвітянська хата. Навпаки (як кажуть, з наказу центрів) зголосилися до ВУО в справі заложення просвітянських хат у інших повітах сотні сельробів (а може й членів КПЗУ), щоби найти собі леґальну покришку для своєї політичної роботи. Очевидно, ці слуги московського інтернаціоналу розуміють, що в „Просвітах" їм місця не буде.

В останніх часах багато говорять і пишуть польські політики про відрубну українську культуру та про задоволення культурних потреб українського народу. І пишуть не лише приватні органи, але й органи проурядові. А п. Леон Васілевський на зборах „орієнтальних кул млодих" навіть проголосив необхідність надання українцям культурної, а потім і територіяльної автономії. Це саме проголосили й ППС. в „Роботніку".

Після подібних заяв як приватних політичних кол, так і представників проурядового табору льоґічно „Просвіти" на Волині вже повинніб бути відчинені. І то тим більше, що за десять місяців після завішення луцької „Просвіти" саме волинське життя значно змінилося.

Українське населення висуває рішуче домагання якнайшвидчого відчинення „Просвіт" і не лише в згаданих двох повітах, але й по всій Волині з дуже поважних міркувань.

У звязку з крізою, зубожінням населення й відсутністю по селах культурно-виховних орґанізацій та засобів (бібліотек, читалень, театрів, хорів) помічається моральний розклад деякої частини молоді: хуліґанство, напади на весілля, забави й вистави, ножі, крадіжі й т. д., — ось що сьогодні починає надавати характер життю наших сіл.

Крім того, брак тих самих культурно-освітніх орґанізацій і засобів дає широкий ґрунт для дальшого ширення сельробівщини. Досить згадати, що на Водохрещі сельробівці Ковельщини повивішували на церквах червоні прапори

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 7. 12. 1932 r. Sąd okręgowy we Lwowie Wydział VI. 1. karny w sprawie konfiskaty Nr. 269 czasopisma „Diło" z daty dnia 4. 12. 1932 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 787/32 na posiedzeniu niejawnem w dniu 7. grudnia 1932 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 4. grudnia 1932 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t. „Diło" Nr. 269 z daty dnia 4. grudnia 1932 r. zawierającego w artykule p. t. „Pisla napadu" w ustępie od słów „Prokuratorskie" do słów „Tournelle" znamiona występku z § 1. art. 159 kk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. 12. 1862 Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionego wyżej artykułu ma na celu wyjawienie szczegółu dochodzeń przed rozprawą główną. — Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący: J. Antoniewicz w. r. Protokolant: Lewicki w. r. Za zgodność: Lisanowicz, st. sekr.

А там давно вже „Просвіти“ нема — нема значить тих вогнів, які освітлювалиб для молоді правильні національні шляхи.

Все це ставить перед нами пекуче завдання: домагатися якнайшвидчого відкриття „Просвіт“ і уможливлення їм праці в імя оздоровлення й піднесення культури для рятунку від економічних злиднів.

Просвітянин.

Шпигунство в Букарешті.

Справа шпигунської організації на почті в Букарешті приймає все ширші розміри. Стверджено, що предметом шпигунства в користь більшовиків були спеціяльні шифрові депеші й акти в справі пакту неаґресії з Радянщиною. Головою шпигунської організації був Іван Димітріев, а помогала йому молода дівчина Гаїн болгарського походження. У звязку з тією справою арештували в Букарешті 12 осіб, в Добруджі 10.

Шпигунська афера в Австрії.

ВІДЕНЬ, 6. II. ПАТ. В австрійському міністерстві війни викрили шпигунську аферу. Стверджено, що кілька осіб, занятих у м-стві війни, за посередництвом одного телеґрафіста, що працює над австрійською границею, видавало військові тайни. Між іншим видали шифровий ключ, уживаний австрійською владою, одній сусідній державі.

Бунт у голяндській фльоті.

До Амстердаму повідомили з Батавії, що збунтовані моряки туземці опанували голяндський корабель у пристані Олег-Лег. Користаючи з неприявности команданта й частини европейської залоги, **збунтовані добулися на корабель, увязнили 9 старшин і виплили на повне море.** В погоню за ними вирушив інший голяндський корабель та кілька військових моторових суден із Целебес.

Залізничий страйк в Ірляндії.

Ґенеральний залізничий страйк охопив залізниці в північній Ірляндії, наслідком чого комунікація між Дебліном і Бельфастом перервана. Були випадки саботажу, перетинання сиґнальових і телефонічних дротів. Почтовий рух відбувається при допомозі автобусів і самоходів. Не виключене, що страйк пошириться на південні залізниці.

Преса і боротьба з туберкульозою.

Вияснення гігієнічно-санітарних питань нашим народнім масам ще ніколи не було таке потрібне, як тепер. Після страшної війни, у тяжких часах відбудови наших сіл і серед теперішньої страшної нужди на селі, здоровля наших селян щораз більше занепадає, а вслід за цим відпорність їх на всілякі хороби маліє. Умовини життя теж дуже сприяють поширенню туберкульози. В останніх часах ряд науковців-гігієністів звертає увагу на факт зменшування смертностей на туберкульозу по містах, де в наслідок праці всякого рода гігієнічних товариств і пропаґанди гігієни в пресі та викладами, санітарні відносини кращають, є збільшення смертностей і поширення туберкульози по селах, де питанням гігієни мало цікавляться. По наших селах справа під тим оглядом стоїть гірше, а в деяких околицях ще всевладно панують знахорки й ворожбити.

З другого боку можна подати багато прикладів, що може зробити та які користи принести добре ведена пропаґандивна кампанія. Німецькі статистики подають, що рік-річно смертність людей на рака маліє від часу, як повели на широку скалю, головно в пресі, пропаґанду боротьби з цією недугою. Бо люди освідомлені як слід про недугу звичайно скоріше зголошуються до лікаря чи шпиталя, а вчасніше розпізнання рака дає запоруку скорого вилічення. А найголовніше, що хорий, як це на жаль у нас подекуди буває, не звертається за порадою до лікаря, лише до знахоря. Яке велике значіння має пропаґанда вказує далі й такий факт, що поширювання, а передовсім лікування венеричних хоріб стоїть тепер куди краще, як перед кільканацятьма літами.

Возьмім і саму туберкульозу. У західніх, а головно північно-західніх краях, де на велику скалю поставили пропаґанду поборювання туберкульози і освідомлювання маси в пресі, вислід цієї боротьби є надзвичайний. Преса впливає на урядові орґани, які дістають інформації з цілого краю і складають плян праці, а при цьому освідомлює навіть найтемніші закутини краю. Якби ми могли добачити успіхи гігієни в такім невеличкім і донедавна дуже біднім краю, як Данія, то могли би оцінити вартість пропаґанди. Данія мала і має багато гірші, природні умовини життя й праці, а проте смертність на туберкульозу є там найменша з усіх країв. За останніх 30 літ смертність на туберкульозу на 10.000 людей з 30 жертв впала на 8,5 коли в культурній Чехословаччині вмирає на туберкульозу 25—30 людей на 10.000, в Польщі 30—35, а на наших землях під Польщею, серед наших селян смертність перевищає 42 на 10.000. Освідомлення народу збільшило його жертвенність на цілі поборювання і в Данії видають на поправу гігієнічно-санітарних умовин по кілька золотих на душу, коли в Чехословаччині випадає ледви по кількадесять сотиків, а в нас? Краще не говорити.

Всюди бачимо велику працю преси, що несе щоденно живе слово в народ. І коли преса впевняє, що працює для громадського добра для свого народу, то докаже добре зрозуміння свого обовязку найкраще на полі гігієни, для поліпшення найбільшого скарбу народу — його здоровля. Де нема здоровля, там нема праці, добробуту, культури й розвою народу. Гігієна продовжує життя людям, робить його приємнішим, збільшує працездатність, а це веде до збільшення продукції і поліпшення народнього господарства.

Приблизно 25.000 людей вмирає річно на наших землях у Польщі на туберкульозу, а яких 250.000 є хорих на цю недугу і то людей переважно в силі віку. Кожний, що вмирає, бодай на рік перед смертю не працює, а числячи 300 робучих днів на рік, щонайменше по 1 зол. за день, тратить 300 золотих річно через непрацездатність. Отже наш народ тратить річно 7 міл 500.000 зол. Крім цього величезні суми мусить видавати на виховання, удержання і лічення цих людей. А скільки то сум викладає народ на хорих сухітників? З цього бачимо, що туберкульоза є не тільки нещастям самих хорих і їх родин, але це всенароднє лихо, що забирає народові жертви в людях і нищить його майно. Отже справа поборювання туберкульози, це не лише справа самих хорих, лікарів і гігієнічних товариств, але загальна справа, котрою повинні зацікавитись усі верстви нашої суспільности, а перед вести в цій роботі повинна наша преса.

Знаємо, що найбільшим ворогом туберкульози є санітарна освіта загалу, яка вчить, як гігієнічно жити, як уладити житло, як працювати і як поборювати всілякого рода недуги.

Багато хорих на туберкульозу, фальшиво переконаних, що ця недуга є невилічна, або просто соромляться признатись до неї, з браку гігієнічного освідомлення, замісць до лікаря, нераз ідуть до знахорів, очікуючи від них якогось чуда чи спасення, а тимчасом хороба щораз більше розвивається і веде хорого до сумного кінця. І тут знову велике завдання преси: викорінити в нашім народі галапасів, знахорів і чарівників — пявок на людськім нещасті.

Д-р Роман Осінчук.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 8. ЛЮТОГО 1933.

ІВ. КЕРНИЦЬКИЙ

ГІСТЬ.

Новеля.

Пан радник Уємський, високий урядовець міністерства, сперся ліктем на подушці та зосереджено наслухував. Так... Знов повторився цей тихий, характеристичний шелест... Навіть шум експресу не приглушував його. Хтось маніпулював при вході до сальонки.

Радник Уємський добув зпід подушки лискучий, чорний бравнінґ і разом зі затисненим пястуком сховав його за пазуху. Потім поклався горілиць на софці, легко прижмурив очі і став рівно та спокійно віддихати. Пан радник ждав непрошеного гостя.

За хвилину двері до купе ледвичутно скрипнули, відхилилася портієра і при вході замаячіла висока, сіра постать „гостя“. Постать ця один момент стояла наче вкопана... Потім тихо, безшелесно, мов нічне марево поступила крок уперед. В цій-же секунді радник скочив на рівні ноги, блискавично випрямив праве рамя і крикнув різко та коротко:

— Руки вгору!

Рівночасно лівою рукою шарпнув курок ґазової лямпи. Сальонку залило вщерть ярке світло. Воно освітило присадкувату постать пана радника, в сорокатій піжамі, цілу якби напружену до раптовного скоку. На його гладкім та трохи надутім обличчі блимали наперемінну: то німий жах, то сліпа злість. Випуклі зеленкуваті очі були широко розкриті, зуби міцно затиснені. Рука з набитим револьвером спрямована у груди вічного гостя.

„Гість“ — був стрункий, високий джентельмен в елеґантнім, чорнім пальті, без капелюха. Він стояв ні з цих, ні з тих та здивовано моргав очима. Його, мабуть, вражало сильне світло лямпи. Він приязно всміхався до наполошеного пана радника і преспокійно стягав з правої руки рукавичку, наче бажав з ним привитатись.

Радник Уємський відсунув безпечник, прицілився і крикнув удруге:

— Руки вгору, бо стрілю!

„Гість“ поволі підняв руки догори і сказав чемно:

— Гаразд, хай буде по вашому, пане раднику!

Радник Уємський ще ширше розкрив свої зеленкуваті очі.

— Ви шпигун!

— Крий Боже. Я злодій. Моя спеціяльність спальні ваґони...

— Брешете!

„Гість“ знизав раменами і глумливо всміхнувся. Загалом, ціла поведінка того джентельмена була дуже свобідна. Його молоде, гарне обличча було спокійне, зрівноважене. В ясних, мрійливих очах танцювали раз-у-раз іскорки гумору і тихої меляхолії.

Пан радник збився трохи з пантелику. Все таки його обережність не зменшилась ні на крихітку. Для кращого забезпечення власної особи він іще відступив пару кроків взад і підозріло сверлував свого „гостя“ вузенькими котячими зіницями.

— Де маєте револьвер?

„Гість“ видивився, мов теля на ворота.

— Револьвер?..

— Питаюся, в якій кишені тримаєте револьвер?!

— Пробачте, пане раднику, але я не тримаю його в жадній. Я ще з роду-віку не мав у руці цієї погані. Одинока „зброя“, яку ношу при собі, це, хіба, ножик до манікіру...

— Брешете!

— Слово чести, пане раднику. Вірте мені, я ще змалечку відчуваю якусь надприродню відразу до всіх револьверів усякої марки. І тому мене дуже немило вражає, коли ви вже пять мінут тримаєте свою гармату, спрямовану у кляпу мого пальта...

— Мовчати!

— Гаразд, пане раднику.

В купе на часок стало тихо. Чути було тільки глухий, одноманітний шум експресу.

— Що вам вистає з правої кишені пальта? — сердито забурчав пан радник.

— З правої кишені пальта вистає мені нахльороформована хустка, якою я мав охоту прикрити ваше симпатичне обличчя, пане раднику. У лівій кишені цьогож пальта лежить комплет прегарних, випробуваних ключиків... Ви, може, цікаві побачити їх? Будь ласка...

— Мовчати!

— Одну октаву нижче, пане раднику! — спокійно, але твердо сказав гість, все ще привітно усміхаючись.

— Не гарячіться непотрібно. Цеж не має сенсу. Моя присутність нічим вам тут не грозить. Я-ж славити Господа, не зачисляю себе до варіятів, щоби голіруч кидатися на вас, коли у вашій руці револьвер і то, мабуть набитий. Коли ви по-

Емеритальне забезпечення

урядовців і військових осіб б. австрійської монархії.

На численні запити інтересованих осіб, які ждуть на реалізацію Віденської Конвенції з 1923 р., даємо такі інформації:

1) Остаточне рішення в справі зголошеного внеску Українським Клюбом щодо виконання постанов Віденської Конвенції западе щойно на пленум сойму не пізніше як 15. лютого 1933. Не пересуджуючи долі цього внеску, не можемо надіятися якогось поліпшення, себто доля його буде мабуть така сама, як на бюджетових комісіях дня 14. і 28. січня 1933.

2) Виводи віцеміністра скарбу Козловського на цих комісіях є хибною інтерпретацією Віденської Конвенції. Вона є і мусить бути окремим законом, який обовязує ті держави, що брали участь у дотичній конференції у Відні і що ратифікували та потвердили ці постанови для незмінного виконання їх у цілій основі. Польський емеритальний закон з дня 11. грудня 1923 року, що появився після підписання Віденської Конвенції, міг би заступити Віденську Конвенцію, якби мав дотично наведених у Конвенції осіб такі самі постанови, значить, був би з Конвенцією згідний і таким робом не давав би інтересованим менше прав, ніж Конвенція. Та так не є. Емеритальний закон, про який згадує віцеміністр Козловський, приняв би щодо осіб обнятих Віденською Конвенцією, обмеження, яких Віденська Конвенція не передбачує. Конвенція допускає емеритальне забезпечення урядовцям і військовим особам б. австрійської монархії, які зголосилися до служби у своїй державі і не були до неї приняті, якщо вони з днем переходу у нечинний стан мали права до емеритального забезпечення або до відправи на підставі староавстрійських законів. Зате Емеритальний закон вимагає на основі 108 статті укінчення 25 дійсних літ служби. Далі Конвенція постановляє, що щоби дістати емеритальне забезпечення треба зголоситись не пізніше року, від часу, як вона ввійшла в життя, себто до 12. травня 1931 року. Зате Емеритальний закон каже про невідкличну важність письменних зголошень до кінця березня 1924 року. Ясно, що щодо остаточного речинця коли предкладати зголошення на підставі ст. 90 Емеритального закону могла би бути основою тільки Віденська Конвенція, бо вона рішає, що колишні урядовці і військові особи, коли їх не приняла до служби держава, тимсамим уже є перенесені в нечинний стан; про цей факт згадані особи довідалися щойно з появою Віденської Конвенції, тимсамим далеко пізніше, коли вже не могли предкладати прохань згідно з постановою Емеритального закону.

3) Маркантною є заява віцеміністра Козловського, виголошена на засіданні бюджетової комісії дня 14. січня 1933. у відповідь на внесок Українського Клюбу в справі виплати емеритального забезпечення на основі Віденської Конвенції. Його твердження, що ті урядовці і військові особи, які в своїм часі зголосилися до служби і не були до неї приняті, дістають уже емеритуру, не відповідає дійсности. У цьому саме біда, що навіть саме міністерство скарбу досі не знає, чи управнені до емеритальних поборів побирають уже емеритуру, чи ні. Цей віцеміністр каже далі у своїй промові, що горожан держави обовязує тільки польський Емеритальний закон, а не Віденська Конвенція. До цього додає, що для признання емеритального забезпечення дотичним особам треба нового закону і цим сам признає, що відповідних для них установ в Емеритальнім законі з дня 11. грудня 1923 р. досі нема. Так сказав він усю правду, бо щойно Віденська Конвенція управильнює всі категорії емеритального забезпечення, які не поладнані ані Римською Конвенцією з 1922 року, ані державами, що брали участь у Віденській Конференції. Томуто Віденська Конвенція занялась цими справами, Щоби розглянути справедливі домагання осіб, про яких згадує вже Віденська Конвенція, треба би, по словам віцеміністра Козловського, знову ждати кілька літ, бо видко, що коли інтересовані ждали на Віденську Конвенцію досі десять літ, то це ще за коротко.

4) Дуже влучне становище заняли на згаданих бюджетових комісіях пос. Луцький і пос. Росмарін. Перший давав незбиті докази про придбані права інтересованих осіб, про те, що видатки на покриття цих домагань дуже малі, і що найважніше домагався, щоби цю справу поладнати в краю; другий з них доказував, що справа виплати обезпечення є справою чести держави і що тут не можна заслонюватися якимись формальними оглядами, бо всі держави виконали Віденську Конвенцію, з вимком Польщі, і тому то треба якнайрішучіше домагатися, щоби цю справу фактично поладнали без якихсь викрутів.

Передбачуючи, що внесок нашого Клюбу на пленум сойму в найближчому часі буде відкинений, радимо кожному інтересованому звернутися за порадою до найближчого адвоката, який познайомившися з цією справою, дасть відповідні вказівки, що в даному випадку слід зробити.

Як господарять москвофіли в Сяноці.

Народнє добро Лемківщини на ліцитації!

Вже від кількох років тривожать українське громадянство і чесних москвофілів м. Сянока й Лемківщини глухі вісти про розтратну господарку гуртка москвофілів *у т-ві взаїмного кредиту й торговлі „Бескид“*, кооп. з обмеженою порукою в Сяноці. Ці вістки вже здійснилися, бо двоповерховий дім т-ва „Бескид“, один з найкращих у центрі Сянока, з двома сумежними будівельними площами, вартости біля 30.000 зол. кожна зокрема, пішли вже на бубон, себто *на ліцитацію*. Якби не припадок чи пак переочення судді, що не доручив своєчасно вірителям ліцитаційного едикту, продано би вже це народнє добро Лемківщини на ліцитації ще 30. грудня 1932 р. і нині вже мабуть жиди збільшили би свій стан посідання.

На основі ґрунтових книг окружного суду в Сяноці та актів екзекуції городського суду в Сяноці до ч. E. 4944/31/4 довги т-ва „Бескид“ сягають кругло 140.000 зол. зате ціну купна на ліцитації устійнили лише на 132.946 зол. Головним вірителем т-ва „Бескид“ є державний *Рільний Банк зі Львова з квотою 80.000 зол.*, яку затягнули у травні 1932 р. на основі кавційного запису. З тієї квоти 55.000 зол. затягнули, як короткоречинцевий кредит, на векслі, платні вже в листопаді 1932 р., але їх не викупили. Тому Рільний Банк теж піддержує ліцитацію. Ось так боком вилізла для т-ва „Бескид“ „прислуга“ п. М. Бачинського, який виклопотав цю позичку для банкротів з т-ва „Бескид“. Дальшими вірителями т-ва „Бескид“ є *чотирьох лемків з коросняньского повіту, з квотою понад 5.000 долярів*. Самі податки за рр. 1931 і 1932 сягають крім того до 6.000 зол. Інших вірителів з меншою квотою навіть не доводиться згадувати.

Ось до чого довела *безконтрольна господарка* декількох москвофілів по війні у т-ві „Бескид“, яке колись, перед війною прегарно розвивалося і було гордістю лемків, бо його здвигнути і розбудували лише завдяки жертвенности цілої Лемківщини, а в першу чергу лемків-емігрантів. Т-во „Бескид“, засноване в 1882 р. Перед війною воно давало позички для лемків на виїзд до Америки і тому такими операціями *придбало великий маєток вартости 3.000.000 кор.* Крім того лемки з Америки висилали до т-ва „Бескид“ всі свої ощадности і воно було тоді одною з найсильніших кредитових кооператив у Галичині.

Перед війною придбало т-во *кілька великих і гарних домів та кілька будівельних площ*. Тому між лемками зросло велике довіря до т-ва „Бескид“ і його керманичів. По війні захопила керму в т-ві „Бескид“ кліка-гурток кількох москвофілів (буквально: трьох директорів і кількох їх сателітів), що своєю розтратною господаркою довели це т-во над беріг пропасти. І так крім кредитових операцій почала дирекція торгувати ще текстильними товарами. І доторгувалася, бо т-во „Бескид“ обтяжила великими довгами. Передвоєнним вкладчикам-лемкам не виплатили ні сотика з їх ощадностей. Почалися процеси, з вкладчиками-лемками, які тягнуться ще й дотепер та наражують лише т-во „Бескид“ на великі кошти. Далі високі платні трьох директорів і синдика довели це т-во вкінці до ліцитації. Вина за руїну цього т-ва паде в першу чергу на трьох директорів, а саме на *Михайла Музичку, Теодора Стефанишина* та о. *Йосифа Сікежинського*. Цього останнього заступив по смерти синдика адв. д-ра Савюка в 1925 р. адвокат д-р *Андрій Мадея*, який обняв місце директора й одночасно став синдиком. Ця чвірка москвофілів, а вірніше трійця, а саме: М. Музичка, Т. Стефанишин та д-р А. Мадея, так нагосподарили в т-ві „Бескид“, що до 1930 р. продано на „санацію“ цьогож т-ва дві камениці та три будівельні площі кругло за *20.000 долярів*. А крім того витягнено в 1926 р. з „Живностенска Банка“ у Празі 800.000 корон, які вложено туди перед війною, також на „санацію“ т-ва, але ці гроші кудись розминулись, а за довги почали вірителі ліцитувати т-во. Як виглядала безконтрольна господарка цієї згаданої трійці, можна собі уявити, коли аж „Русскій Ревізійний Союз зі Львова в 1930 р. викинув т-во „Бескид“ зі своїх членів.

Куди дівалися ці грубі гроші? Покищо слід підождати, аж суд скаже своє слово. Тут пригадаємо тільки, що в рр. 1928. і 1930. відбувалися вибори до сойму, коли то ці недобитки-москвофіли намагалися перевести за всяку ціну з Лемківщини „русского“ посла до сойму. Але всі їхні змагання, не зважаючи на піддержку „власть імущих“, скінчилися для москвофілів соромною програною. А до того кишеня випорожнилася.

Не зважаючи на натиск чесних одиниць зпоміж москвофілів, які від 1926 р. безуспішно намагаються усунути нинішніх марнотравних господарів від керми в т-ві „Бескид“, згадана трійця зі своїми сателітами не хоче за ніяку ціну уступитися з т-ва, хоч сама не може перевести ніякої санації. Ба, що більше. Ця сама дирекція т-ва „Бескид“ *бундючно відкинула у 1930 р. оферту передових українських громадян Сянока і Сяніччини приняти їх у члени т-ва „Бескид“, аби спільними (і так слабими) силами рятувати народнє добро Лемківщини від руїни*. І тому відповідальність за розтрату цього добра Лемківщини паде лише на гурток тих москвофілів, що по війні аж дотепер зїдали і зїли його. Перевибір дирекції по смерти синдика Савюка не міг принести ніяких змін тому, що змінили лише людей того гуртка, який несе виключну відповідальність за цілковиту руїну т-ва „Бескид“.

І ось, щоби рятувати свою шкіру, нинішні господарі т-ва „Бескид“ розбиваються на всі боки за позичкою. Начальний директор т-ва адв. д-р А. Мадея їздив за позичкою автом аж до села Щавного, сяніцького повіту, до багатого лемка-емігранта Івана Йонаса, який вернувся минулого року з Америки і привіз із собою більшу квоту — щось біля 18.000 зол. Але ця „санація“ не

миляюся, то ми за трицятьпять мінут станемо у Варшаві. Там, спокійненько, висадите мене на перон, передасьте під опіку першому-ліпшому поліцаєві тай по цілій параді. Одначе, коли ви не всилі побороти свого несупокою, то я можу в кожній хвилині покликати вам до товариства пана кондуктора, який так завзято хропе собі на коридорі...

— Не рухатися з місця!

— З приємністю, пане раднику! — лагідним і рішучим тоном відповів джентельмен у чорнім пальті.

З приємністю. Дивіться: тепер я спускаю руки додолу. Вони вже мені так задеревіли, що я не можу довше тримати їх так, як це вам до вподоби. Ви, очевидно, можете тепер стріляти... Будь ласка...

Він зложив руки на грудях і сміливими, ясними очима бистро глядів просто в очі Уемському.

Цей затрусився, пополотнів. Жили на його чолі напружились, гей посторонки. На густих, ліжевих бровах осіли грубі каплі поту. Зеленкуваті очі, здавалося, ось-ось вилізуть наверх. Пухкий палець нервово тремтів на язичку револьвера.

„Гість“ радісно та щиро засміявся на голос.

— Ви може хорі на серце, пане раднику? О, це дуже погано. Мій покійний батько помер на серце... А тепер позволите, що я собі сяду ось тут на канапі... Можна?

— Сідати! — [illegible] крізь зуби пан радник Уемський.

— Щиро дякую...

(Докінчення буде.)

увінчалася *ніяким успіхом*, хіба зайвим видатком на бензину до авта. А тому, що ніхто вже не позичить ні сотика під гіпотеку обдовженого т-ва „Бескид“, то при кінці вересня 1932 р. затягнули тіж люди позичку *1000 дол. у золоті під гіпотеку т-ва „Народний Дом“ у Сяноці*. Т-во „Народний Дом“ тут ні причому. Ніякої культурно-освітньої праці не веде, хіба час до часу уладить імпрезу, таку, як ось, 8. грудня 1932 р. „свято русской культури“ з нагоди талергофського свята, яке, до речі, закінчилося повною невдачею, бо т-во „Народний Дом“ доложило ще деяку десятку до „яствія“ і „питія“ ідейних русских талергофців, таких як о. Кирило Чайковський з Мшани і Цебрівський зі Львова, що приїхав до Сянока на це свято, як делегат культурно-економічного комітету зі Львова. Та проте відповідну ухвалу господарям т-ва „Бескид“ легко було перевести на засіданні „совіта“ Т-ва „Народний Дом“ тому, що *тіж самі людці засідають і господарять в обидвох „обществах“*. До того секретарем Т-ва „Народний Дом“ є згаданий вже *о. Й. Сікежинський*, який є теж його фактичним керманичем по смерти голови бл. п. о. Й. Москалика — того справді ідейного „москвофіла“, що своєю невсипущою працею перед війною придбав був величанський маєток для т-ва „Бескид“ і його розбудував, а яке цей гурток розтягає більше десять років.

Одначе ця остання позичка 1000 дол. у золоті не може врятувати т-ва „Бескид“ від ліцитації, лише навпаки: доведе скорше до продажі Народного Дому, цієї останньої твердині скорумпованого москвофільства на східній Лемківщині. І тоді темний лемко, якому здеморалізовані людці замилюють очі нібито „обороною перед поляками і перед їхніми прислужниками українцями“, загляне в душу тих „ідейних русских“ глибоко-глибоко та витягне правильні висновки, як це зробили вже зрештою ті лемки, що не хочуть рятувати позичками т-ва „Бескид“. Також не поможуть хіба теперішнім господарям т-ва „Бескид“ заклики до американських лемків, аби масовими жертвами спішили на підмогу банкротам, бо вони своєю господаркою дали вже незбитий доказ, що „санації“ т-ва перевести не в силі.

Що діється в Німеччині.

ПІД ЗНАКОМ ВИБОРІВ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Минула неділя була знову політично оживлена. На першу чергу висунулася знову **справа форми розвязання пруського сойму.** Віцеканцлер Папен відбув конференцію з провідником баварської людової партії Шефером. Виданий в [illegible] справі комунікат стверджує, що конференція не вплине на зміну внутрішньої ситуації. Справа розвязання сойму ще не рішена. Рішення западе аж після конференції, визначеної на сьогодні предсідником сойму і предсідником пруської державної ради.

Дальші події стояли під знаком **горячкових приготовань до виборчої кампанії.** Більшість партійних управ відбула засідання, на яких вирішено резолюції.

ГІТЛЄР У МІНХЕНІ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Канцлер Гітлер відлетів з Берліна до Мінхена. Подорож відбув у приватних цілях, а також у звязку з **приготованями націонал-соціялістичної партії до виборчої кампанії.** Управа партії залишається в Мінхені. Гітлер сильно привязаний до столиці Баварії й зберіг тут своє приватне мешкання.

ОБМЕЖЕННЯ ЗБОРІВ І СВОБОДИ ПРЕСИ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Націонал-соціялістична пресова агенція оголосила сьогодні зміст декрету президента республики, що має вийти в справі **обмеження зборів і свободи преси.** Заборона політичних зборів буде стосована тоді, коли може бути нарушена публична безпека. Збори, на яких промовці підбурюють до непослуху супроти влади і підкопують авторитет держави, будуть розвязані. Гострим репресіям піддає новий декрет пресові видавництва. Репресії розтягаються теж **на друкарні.** Президія союзу німецької преси звернулася до президента республики **з протестом** проти обмеження свободи друкованого слова.

КРІВАВІ СУТИЧКИ.

Підчас маніфестації „залізного фронту“ в Берліні **прийшло до бійки** між членами республиканського Райхсбанеру і націонал-соціялістами. Один райхсбанерівець згинув, а два потерпіли тяжкі рани.

У Бресляві відбувся величезний мітінг Райхсбанеру, на якому промовляв соціял-демократичний посол Лебе. Опісля рушив демонстраційний похід і по дорозі приходило до частих сутичок. Багато **осіб потерпіли рани.**

Також у Мінхені була бійка між штурмовиками та їхніми противниками.

КОМУНІСТИЧНО - ГІТЛЄРІВСЬКА РІЗАНИНА.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. На основі повідомлень з провінції підчас бійки комуністів з гітлерівцями в Бохумі **вбито одного провідника** гітлерівського штурмового відділу. Поліція арештувала 31 комуністів під замітом участи у вбивстві.

В Дісельдорфі **комуністи острілювали** із засідки вантажні самоходи, що везли гітлерівських штурмовиків. Один провідник **тяжко ранений в голову,** шістьох поліцаїв постріляли.

В Мангаймі поліція застрілила [illegible] бійки одного робітника.

В Берліні занотовано нові жертви крівавих подій. Штурмові відділи **знищили уладження льокалю,** куди заходять комуністи. В часі стрілянини **ранили в живіт** власницю льокалю. В безнадійному стані відвезли її до шпиталю.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ НАСТРОЇ.

Жидівська телеграфічна аґенція повідомляє про зріст протижидівських настроїв у Берліні. На останньому засіданні пруського сойму гітлерівський посол Гінклер назвав соц.-дем. посла Розенфельда **безличним жидом.** Крім того напастували його гітлерівці на коридорі. В каварні „Люнте“, де збираються жидівські інтеліґенти, гітлерівці **стріляли з револьверів,** а одного гостя побили. При вул. Бісмаркгассе гітлерівці **побили** одного жидівського торговця тютюном.

На жидівського студента Штайнфельда напали гітлерівці й **поранили його в груди та живіт.** Перевезений до шпиталю Штайнфельд **умер.** Двох учасників нападу арештовано.

РОЗВЯЗАННЯ ПРУСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Комісарський пруський уряд **розвязав усі комунальні репрезентації** на терені Прус і пруських провінцій. Комунальні вибори розписано на 15. березня ц. р.

ЖАЛІ КАТОЛИЦЬКИХ ПАРТІЙ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Управа людової партії у Мінхені приняла резолюцію з заявою, що обі католицькі партії, центрум і баварську людову партію цілком **виелімінoвано з переговорів** про утворення нового уряду. Тим способом не хотіли допустити до рівноуправнення німецьких католиків і **позбавили їх впливу на хід державних справ.**

ДЛЯ ОХОРОНИ НІМЕЦЬКОГО НАРОДУ.

В часі ґенерального апелю Штальгельму 5. п. м. провідник тієї орґанізації майор Стефан виголосив промову, в якій м. і. заявив, що в найближчому часі урядові республики предложиться проект спеціяльного закону для **охорони німецького народу.** Закон передбачує для німецьких громадян **кару смерти за зраду краю.** Чужинці, що виступають проти Німеччини, будуть негайно видалені з німецької держави. Часописи, що представляють Німеччину в неприхильному світлі перед заграницею, будуть **раз на все заборонені.**

У звязку з тим провідник німецько-національної людової партії Вінтерфельд на засіданні партійної управи заявив, що перед німцями стоїть завдання зберегти **чистоту й гіґієну німецької раси.**

ЧИСТКА КНИЖОК У НІМЕЧЧИНІ.

Націонал-соціялістичний бурмістр міста Десав Гофман приказав директорові міської випозичальні книжок **викинути негайно всі книжки комуністичного й пацифістичного змісту** та заступити їх патріотичними видавництвами. На індексі найшлися м. і. німецьке видання творів Троцького та голосна [illegible] Ремарка „На заході ніщо нового“.

МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ ПОХОРОН.

У Берліні відбувся 5. ц. м. **похорон** сержанта поліції Завріца й команданта гітлерівської штурмівки Майковського, **застрілених комуністами** в часі вуличних маніфестацій в дні іменування Гітлера канцлером. Похорон уладжено на державний кошт при масовій участи населення і представників влади з Гітлером.

ҐУҐЕНБЕРҐ ПАНОМ 5 МІНІСТЕРСТВ.

БЕРЛІН, 6. II. ПАТ. Урядовий комісар поручив керівництво пруських ресортів хліборобства, господарки і праці міністрові злучених господарських ресортів республики Ґуґенберґові. Тим способом в руках Ґуґенберґа сконцентровано пять міністерств, що мають вирішне значіння для напряму німецької господарської політики. Одночасно переведено ряд змін на провідних становищах у міністерствах республики й Німеччини, які обсаджено політиками німецько-національної партії.

НІМЕЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ПОПИС.

БЕРЛІН. 6. II. ПАТ. Підчас міжнародніх кінних пописів уладили військовий попис. У почесній льожі був президент Гінденбурґ в однострої фельдмаршала, міністр райхсвери ген. Бльомберґ, шефи армії та фльоти. Присутній був теж кронпринц і члени уряду. У програму входили вправи відділів в історичних одностроях із часів Фридриха В. Кульмінаційною точкою показу були вправи сучасних батерій кінної артилерії. Гармати, запряжені кіньми, виконали незвичайно скоро ріжні обороти. Стріляли з гармат.

—o—

Дві втрати.

Марія Морська — Христя Алчевська.

Живемо в дивних часах. Літаки та радіо зблизили найдальші закутини світа. Преса щодня приносить звістки про вчорашню смерть людей із далеких океанів і недавно ще недосяжних нетрів. А одночасно тут, в Европі, гордій на всі технічні здобутки, маємо кордони, про які ледви чи знало минуле століття. Те, що діється за радянським кордоном, доходить до нас позавгорідно, через чужі краіни, як відгомін із другого світа, здебільша неперевірений. Книжки, часописи, не то вже приватні листи, стають щораз рідші.

Та ось іще дивніший випадок. Два місяці тому померла у Варшаві визначна українська артистка: Марія Морська. Чи знали про це тамошні наші земляки? Сумніваємось. Адже найшлась би бодай одна людина, яка написала би згадку. Велика українська кольонія взяла би була участь в її похоронах, може вислала би і делеґатів із промовами. Морська — з польської рідні. Земляки, що прочитали її прізвище на польських клепсидрах і не догадувались, хто це.

Хтось випадково привіз звістку про її смерть до Львова. Не вірили. Казали: „всі знали би про це, якби була правда, у Варшаві стільки наших“... Треба було аж перевірювати чутку у рідні. І аж нині потверджують її. Так наша визначна артистка померла ще 28. листопада 1932 р., після затяжної недуги. Злегковажила собі анґіну, щоби не переривати праці і прийшла інфекція, ускладнення — серце, вражливе серце, якого не шанувала ніколи на сцені, не видержало.

Морська — псевдонім; її справжнє прізвище Петкевич; уродилась 1895 р. в Острополі, на Волині; ґімназію скінчила у Києві, звідки виїхала у 1921 р. Вийшовши замуж за арт. Загарова вступила на сцену і тут у Львові відразу виявила себе артисткою непересічної міри. Саме те, чого бракувало нашим попереднім великим артисткам: креацій із модерного репертуару Морська принесла зі собою: вона відтворювала їх сильно, певно, з непересічною інтеліґенцією людини, яка розуміє нову літературу та нове мистецтво. Винниченко, Ібсен, французькі та німецькі сучасні драматурги були її улюбленими авторами. Коли Загаров вернувся на Радянщину, Морська 6 літ тому виїхала до Варшави. Там працювала вона як учителька у „Школі англійської мови“. Це був такий самий несподіваний крок в її житті, як сценічна карієра. Англійської мови почала вона вчитись щойно у Львові доривочними лекціями. Та її хист до мов був незвичайний: память, слух і хист схоплювати духа чужої мови дивував усіх, які знали, що українська мова не була її рідною. Наші земляки могли вчитись рідної мови від неї: згодом у Варшаві люди вірили, що вона англійка.

Всі, що знали Морську як людину, могли бути зачудовані її щирою безпосередністю, віжвістю, шириною поглядів і скромністю. Людина доповнювала артистку і не менше чарувала. Якби ми мали власну постійну сцену, то імя Морської стояло би без сумніву на першому місці.

•

Ось і друга звістка, ще більше спізнена: в осени 1931 р. вмерла Христя Алчевська у 51 ім р. життя. Морська жила з лекцій англійської мови, Алчевська з французької. Від більшовицького перевороту поетичну діяльність заступила Алчевській здебільша педагогічна та чисто культурна. Перша її збірка поезій після першої революції 1905 р. „Туга за сонцем“ звернула на мить на неї увагу як на поетку споріднену трохи з Олесом і Чупринкою і з першою добою творчости Лесі Українки. Це була мрійлива, наскрізь жіноча лірика: проста, безпретенсіональна, залюбки друкована різними журналами та альманахами, що дбали за розбуджування національної та патріотичної свідомости. Х. Алчевська видала кілька таких збірочок і самі їх заголовки кажуть подекуди про їхній зміст: „Сонце зза хмар“, „Вишневий квіт“, „Пісні сонця і просторів“, „Пробудження“, „Встань сонце!“

Х. Алчевська живо цікавилась галицьким літературним рухом і ще перед війною листувалась з І. Франком і із письменниками з гурту „Молодої Музи“. *м. р.*

ВИБОРЧІ ЛІСТИ ДО РАЙХСТАГУ.

БЕРЛІН. 6. II. ПАТ. М-ство внутр. справ затвердило такий порядок виборчих ліст до надходячих виборів до райхстагу:

Ліста ч. 1. національно-соціялістична партія; ч. 2. соц.-демократична партія; ч. 3. комуністична партія; ч. 4. центрова партія; ч. 5. німецька національна партія; ч. 6. баварська нар. партія; ч. 7. народня партія; ч. 8. христ.-соціяльний союз; ч. 9. державна партія; ч. 10. селянська партія; ч. 11. Ляндбунд (Віртемберський Союз продуцентів вина); ч. 12. Німецька партія (гановерська); ч. 13. Ляндбунд (Турингія); ч. 14. партія середнього стану (господарська партія).

—o—

ВИБ. КОМІСАР ДЛЯ ПРУСІЇ.

БЕРЛІН. 6. II. ПАТ. Виборчим комісарем для Прусії іменували тайного радника Вагемана, президента гол. статистичного уряду Німеччини.

КРОВАВІ ВИБОРИ.

ЛЬОНДОН. 6. II. ПАТ. У бійках, до яких прийшло у звязку з виборчою акцією в Боготі (Колюмбія), згинуло 18 людей, а 20 було ранених.

ЛЕТ ДО ПІВН. АМЕРИКИ.

ЛЬОНДОН, 6. II. ПАТ. Молісон відлетів нині з аеродрому в Лімпні до Півд. Америки. Перед відлетом англійський летун сказав, що хоче побити рекорд французького літака „Арк ен Сієль“, який перелетів цю дорогу за пятнята дня. Молісон сподіється, що вдасться йому прилетіти до Півд. Америки за півчварта дня.

ІДУТЬ ВПЕРЕД ЧИ НІ.

ЛЬОНДОН, 6. II. ПАТ. Китайські джерела повідомляють, що японці почали знову посуватися в напрямі Джеголю трьома шляхами: на Кеі. ю, Ліннам і Чао-Джань. Учора рано до Гуй-Ліяо приїхали три японські поїзди з 2000 піхоти та легкою полевою артилерією. Зачувати теж, що 2000 японських вояків прийшло до Суі-Гунь біля китайського муру. Китайські відділи добровольців заатакували японців біля Чіюмен. Бої йшли весь день.

ТОКІО, 6. II. ПАТ. Японське м-ство закорд. справ заперечує вістки, начеб японські війська почали офензиву в глибину провінції Джеголь.

—o—

Відгомін одного інциденту.

Пос. д-р Дм. Левицький до голови Клюбу ББ.

Голова Українського Клюбу посол д-р Дмитро Левицький вислав до голови Клюбу ББ. пос. В. Славека лист, у якому представив описану у нас поведінку пос. ББ. Косидарського супроти послів Кохана, Макарушки і Великановича на зал. двірці у звязку з приділом місць у переділі вагону. Пос. д-р Левицький зазначив, що опис інциденту подає тільки до відома, а саму справу спрямовує на іншу дорогу.

—o—

ХОТІЛИ ГОЛОДУВАТИ.

У Мишкові біля Ченстохови, де є 1.500 безробітних, більший гурт робітників намагався дістати до громадського уряду та там почати голодівку. Начальник громади вспокоїв їх обітницею, що до [illegible] дістануть запомоги.

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 744-?

— **Першорядна кравецька робітня А. Дуфанця,** Львів Пасаж Миколяша, II. пов., напроти кіна „Утіха“. Власні матеріяли на складі. 1250 7-25

— **Д-р Миронович Антін орд.** у внутрішніх недугах Львів, вул. Жовківська 64, ч. тел. 52-05. Лічення кварцовою лямпою. 1124 14-?

— **Д-р Михайло Мельник,** зредукований суддя, відчинив адвокатську канцелярію у Скалаті, в домі коло аптики. 1368 1-1

— **Добра нагода.** Видавництво „Дружина“ продовжує речинець присилання передплат на книжку „Релігія й церква в історії України“ В. Липинського до кінця лютого ц. р. Пригадуємо, що хто пришле гроші до кінця ц. м., цей 1) платить тільки 1.50 зол. (в розпродажі книжка коштуватиме 2.50), 2) не оплачує порта. Замовлення і гроші слати на адресу: „Дружина“, Львів, скритка почт. 323. (найкраще чеками ПКО. ч. 410.928). 1699 1-1

— **Михайло Голинський і Василь Тисяк** виступлять в середу, 8. лютого ц. р. в опері Галеві „Жидівка“ на сцені львівського міського театру. М. Голинський буде співати партію Елеазара, а В. Тисяк партію Леопольда. Рахелю співатиме п-і Плятівна. При пульті п. Лерер.

— **Ступінь доктора прав** осягнули на львівському університеті в січні ц. р. між іншими: Володимир Авдиковський, родом із Цуциловець, Роман Мармаш із Зашкова, Осип Калята з Липник і Омелян Нецюк зі Львова.

— **Новий костел у Львові.** Минулої неділі відбулося посвячення угольного каменя костела Кармелітів на Персенківці під Львовом при участи представників державних установ. Посвячення доконав архиепископ Твардовський. Костел, побудований в готицькому стилі, ще не викінчений і не виправлений. Прилягає до монастиря Кармелітів, положеного на отвертому місці.

— **Святочний вечір у двацяті роковини смерти Миколи Лисенка.** Програма того святочного вечора складається у значній части з невиконуваних або мало відомих у нас творів М. Лисенка. І так концертова співачка Одарка Бандрівська виконає у двох точках програми низку мало кому відомих, а проте високоцінних пісень, як: „Закувала зазуленька“, „Туман туман долиною“, „Місяцю князю“, „Всі люди, кохана“ і т. д. Скрипак Евген Перфецький виконає між іншим другу українську рапсодію (у знаменитій транскрипції з фортепянового оригіналу славним скрипаком Сікердом). Пяніст Роман Савицький відограє крім скерца з української суіти невиконуваний у нас польонез As-dur. Вкінці „Львівський Боян“ відспіває під кермою дириґента Миколи Колесси „Різдвяну псальму“ і прекрасне, давно не виконуване „За сонцем хмаронька пливе“. Концертову програму попередить вступне слово Василя Барвінського. Фортепяновий дострій обняли Анатоль Кос і д-р Нестор Нижанковський. Цікава програма, а також пієтизм до батька української національної музики повинні притягнути на той святочний вечір, який відбудеться г середу 8. лютого в год. 20.15 у великій салі Музичного Т-ва ім. Лисенка, якнайширші круги нашого громадянства.

— **Продукція чесько-польських фільм.** Довідуємося, що наш земляк д-р Роман Мішкевич, власник фільмового підприємства „Терра-фільм“ у Брні Моравськім, заключив умову з варшавськими фільмовими підприємствами в справі продукції чесько-польських фільм. До тої цілі вдалося д-рові Мішкевичові придбати славного чеського коміка Власту Буряна. Фільму почнуть викручувати в місяці травні ц. р. Головним керманичем продукції буде д-р Мішкевич.

— **Траґедія студента.** Коло головного двірця у Львові найшли в неділю вечором Романа Білозора, студента медицини, що лежав на землі, напившись оцтової есенції. Рятункове поготівля відставило його до шпиталю. Причиною самовбивчого наміру є нужда і недостача матеріяльних засобів до студій.

— **Пострілився.** У судовому будинку при вул. Баторія у Львові пострілився в живіт з револьвера 29. літн. возний Фр. Радзівіл-Орловський. Тяжко раненого відвезли до шпиталю.

— **За вбивство.** Перед самбірським окружним судом як виїздовим до Дрогобича відбулася розправа проти Петра Малиновського, Івана Малиновського, Гриня Юзефова, Якима Коханого і Михайла Добоша, селян із Раневич пов. Дрогобич. Всі вони, озброєні в коси, мотики, ножі й палиці, напали 19. червня м. р. підчас відпусту в Почаєвичах на Дмитра Гавдяка з Рихтич і так його побили, що він незабаром помер. Винуватці дістали по два до чотирьох років вязниці, крім Добоша, якого суд увільнив від вини й кари.

— **Самогубство.** Начальник скарбового уряду в Бродах, Михайло Невчевський відобрав собі життя вистрілом з револьвера. Причина покищо невідома.

— **Родинна траґедія** розігралась в одному готелі в Тернополі. Жінка секретаря повітової ради, Володкевича, підчас сварки стрілила двічі з револьвера до свого чоловіка й тяжко його ранила. Опісля вистрілом, спрямованим до себе, завдала собі тяжку рану. Обоїх перевезли до шпиталя.

— **Пожежа на психіятричній клініці.** Із Клівленду повідомляють, що на одній психіятричній клініці вибухла пожежа, яка швидко приняла широкі розміри. Вогонь замкнув виходи кількох саль і всі рятункові зусилля були даремні. Девятьох хорих втратило життя, а кільканацятьох тяжко попеклося. Крики нещасних людей, замкнених серед пожежі, було чути в далекому сусідстві.

— **Дохід з промислових свідоцтв у Лодзі виносив 2.050.000 зол., себто впав на 400.000 зол. у 1932 році.**

— **„Атлянтік“ підпалили.** Слідча комісія в справі пожежі на французькому кораблі „Атлянтік“ ствердила, що корабель підпалено. Це виходить із того, що вогонь повстав рівночасно в обох кабінах, значно від себе віддалених.

— **Святочне отворення цеху українських ремісників у Станиславові** відбудеться 12. лютого ц. р. В програму входить Служба Божа в катедральній церкві від 9. год. рано і святочна академія в салі „Сокола“ (вул. 3-го Мая 18) від 12.15 год. вполудне. При кінці буде ремісничa конференція делегатів в організаційних справах.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому (28) числі „Діла“ перекручено заголовок другої з черги статті **„За організацію праці“** на „З організаційної праці“. В заголовку замітки **„Просфора в монастирі СС. Василіянок“** зложено помилково: „Проспора“.

—o—

Дописи.

ЛЬВІВЩИНА.

Оснування Кружка „Рідної Школи“ в Германові. В дні 29. січня ц. р. відбулося в Германові, львівського повіту, відкриття Кружка „Рідної Школи“. На зборах явилося 40 найсвідоміших громадян села. Відкрив нараду старенький 78-літній місц. парох о. Берницький коротеньким молебнем у домівці читальні „Просвіти“, що є спільною власністю кооперативи й читальні. До президії збору вибрали: головою п. Миколу Козака, секретарем п. Івана Олійника. Опісля виголосив півторагодинний реферат відпоручник Повіт. Союзу Кружків „Р. Ш.“ ред. Іван Ющишин. На 40 приявних учасників 37 вписалося у члени Кружка, які ухвалили вплачувати титулом членської вкладки по 10 сот. місячно (по 1.20 зол. річно) та зобовязалися вплачувати по 1 (одному) сотикові місячно від своїх родин на дар „Рідній Школі“. Крім того ухвалили заснувати при Кружку діточу бібліотеку і передплачувати для неї діточі журналики: „Світ Дитини“ з усіми його виданнями і „Дзвіночок“ та „Рідну Школу“ для членів. Ідея заснування діточого садка зустрінула у приявних щирий запал і нема сумніву, що цього року буде він у Германові заснований. У склад Старшини Кружка вибрані: голова Микола Козак, заст. голови Григорій Штогрин, секретар Іван Олійник, скарбник Іван Гриців, бібліотекар Василь Петричка; члени: Дмитро Бучко і Тимко Петришин; заступники: Дмитро Гриців, Іван Гуль і Микола Сікора. Контрольна комісія: Андрій Гриців, Володимир Качковський і Дмитро Гуль; заступники Василь Сенчук та Андрій Козак. Закінчив нараду патріотичною промовою делеґат. Люди дуже просили львовян навідуватися до них якнайчастіше. Душею культурно-освітнього руху в селі є молодий селянин Дмитро Гуль.

БУЧАЧ.

Памяти Миколи Лисенка. Заходом Філії Т-ва Прихильників Мистецтва в Бучачі відбувся в суботу 28. І. ц. р. святочний вечір, присвячений памяти українського композитора Миколи Лисенка. На програму вечора складалися: відчит, деклямації, спів і фортепянові точки. Ціле свято пройшло в дуже симпатичному настрою.

В 15-і роковини бою під Крутами. Для вшанування 15-літніх роковин бою під Крутами влаштував Комітет Молоді в Бучачі в неділю 29. І. ц. р. в салі „Міщанського Братства“ академію. Цілість програми випала гарно. Саля „Міщ. Братства“ була заповнена публикою по береги.

КОМАРНО.

Шкільний плебісцит у Комарнянщині випав назагал добре. До пов. інспектора в Рудках внесли громадяни з 24 громад шкільні деклярації за українською мовою навчання. Крім чисто польських громад: Хлопи, Бучали, Тулиголови, Малинів, Катариничі і громади Андріянів (донедавна осідок сельробів), де більшість населення польська, не внесли рівнож шкільних деклярацій з громади Рімно (досі твердиня москвофільства), в якій є 2/5 польського населення. На своє оправдання заявили громадяни Рімна, що залякані місцевою польською молоддю, яка від якогось часу непокоїть населення, боялись підписувати деклярації, так, що навіть місцева гром. рада відбуває свої засідання лише в день. Деякі начальники громад поляки (з Нового Села, Бережця, Лівчиць і ін.) щойно на інтервенцію старости в Рудках стверджували підписи на деклярціях.

Філія „Просвіти“. Основана при філії „Просвіти“ культурно-освітня секція від осени м. р. почала вже свою ожилену діяльність. Її заходом виголошено досі по читальнях 14 популярних рефератів, по яких у дискусії бере участь численно зібрана молодь. В останньому часі перевела філія люстрації при нагоді заг. зборів по читальнях, а саме: 18. XII. 1932 в Горожанні Великій, 22. XII. 1932 в Лівчицях, 15. I. 1933 в Якимчицях при численній участи і великім зацікавленні членів. Дня 26. XII. 1932 відбулись заг. збори філії „Просвіти“ в Комарні при численній участи делегатів читалень і членів. З вичерпуючого звіту голови філії адв. О. Утриска довідалися члени, що в районі філії є діяльних 14 читалень, крім того дві громади внесли подання на оснування читальні, а одну з кращих читалень (у Татаринові) розвязала влада 26. IX. м. р. По ожиленій дискусії збори вибрали на цей рік поновно головою філії адв. О. Утриска, а до Виділу ввійшли: д-р О. Пеленський, адвокат, мгр. М. Радович і студенти В. Ленець, І. Ліщинський, А. Хлопецький і З. Тершаковець. Для успішнішої культурно-освітньої праці по читальнях філії на засіданні Виділу поділено читальні на райони і віддано їх під опіку поодиноким членам Виділу.

Господарська анкета заходом філії „С. Г.“ відбулася дня 18. XII. 1932 в Комарні при участи около 400 людей, переважно делегатів Кружків „С. Г.“, кооператив Комарнинщини та міщан. По вислуханні цікавих рефератів проф. І. Филипчака і Чухрая, обох із Самбора, про шовківництво, проф. М. Ліщинського про садівництво і д-ра О. Пеленського про правну охорону селян-господарів відбулась ожилена дискусія, яка протягнулась до пізної ночі.

Гостина двох театрів у Комарні. В короткому часі, бо впродовж двох тижнів, гостювали в місяці грудні м. р. аж два театри в Комарні, а саме: театр О. Стадника (тиждень) а відтак „Заграва“ (цей останній театр уже вдруге в цьому році). Вистави вийшли назагал добре, бо й репертуар був дібраний менш-більш до вподоби видців. Завважити треба, що „Заграва“ своєю останньою виставою „Ніч гріху“ не лишила по собі гарного вражіння. Цим разом далася вже відчути в театрах ніпшня кріза.

Вистава амат. гуртка в Комарні „За друзі своя“ пройшла дня 9. I. з успіхом. Дописала цим разом і публика, добра була також гра артистів-аматорів.

Коляда на „Рідну Школу“. Цьогорічна коляда на „Рідну Школу“ принесла на основі звідомлення з поодиноких громад у Комарнинщині 341 золотих, а чого саме Комарно заколядувало 154 зол. 70 сот., відтак Горожанна Вел. 40 зол. 31 сот., Якимчиці 31 зол. 70 сот., Колодруби 26 зол., Кліцко 19 зол., Горожанна Мала 17 зол. 41 сот. і т. д.

Свій.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

„ВІСТНИК“, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Річник I. т. 1. книжка 2. Львів, лютий 1933. Зміст: Від Редакції; Б. І. Антонич: Суворий вірш; М. Холодна: * * *; О. Ольжич: * * *; Е. Маланюк: Строфи; О. Теліга: Віддвічне; Ст. Смаль-Стоцький: Немоліє; Мирджери Бавн: Безсмертні гріхи; Л. Луців: Чи справжнє визволення?; І. Федорович-Малицька: Вистава УТПМ у Львові; Л. Мосендз: Ще крик у порожнечу; Дм. Донцов: Партія чи орден?; Артур В. Юст: Подорож барина Мінгавзена до країни совітів; О. В. Крах пятилітки; Девіус: Галицькі перспективи; М. Л.: З пресової фільми; Бібліографія.

„НОВА ХАТА“, журнал для плекання домашньої культури. Річник IX. Число 2. Львів, лютий 1933. Зміст: Хр. Альчевська: Не плач; Вірджінія Вульф: Джекобова кімната; Д. Біленька: В погоні за снігом; Г. Чикаленко: Вірджінія Вульф; С. Северина ЧСВВ: Про народню ноту; Колет: Жінка в масці; С. Б.: Микола Бендаль; В. Ж.: Карнавал; Н. Діточий підвечірок; З. Мірка: Жіночі доми; О. П.: Цикляме; О Бучинська: Салата з овочів; Бібліографія; Мішель Дане: Лямпочка на східцях.

„КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА“, Львів, лютий 1933. ч. 2. Річник VI. Економічно-суспільний місячник. Зміст: На окраю днів; М. Жід: Програма ліберальної економічної школи; Ю. Павликовський: Нарис розвитку української молочарської кооперації в Галичині; П. Р.: Чого бракує нашій кооперації; З коопер. світа; Господарська хроніка; З преси; В. Левандський. Поляки під Прусією.

„РІДНА ШКОЛА“, ілюстрований часопис для всіх Ч. 3. Рік II. Львів, 1. лютого 1933. Зміст: І: Герасимович. Після шкільного плебісциту; І. Филипчак: Як мене вчили української мови; І. Лучишин: Чим є для нас фахове шкільництво; Волинь для „Рідн. Шк.“; М. алиник: Фахова порадня вибору звання; Ст. Сірополко: Міжнародня виставка дитячих часописів; Полтирук: З життя укр. школи в Бересті; М. С.: Память Христі Алчевської; Освіта в Польщі; З життя „Рідної Школи“; Правні поради; Бібліографія; Різні вісти; Веселий кутик; Ілюстрації.

„КООПЕРАТИВНЕ МОЛОЧАРСТВО“, ілюстрований місячник, орган Краєвого Молочарського Союзу „Маслосоюз“. Рік VIII. Ч. 2. Львів, 1. лютого 1933.

„САМОСТІЙНА ДУМКА“, національно-громадський та літературно-науковий місячник. Річник III. Число 1 Чернівці, січень 1932.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 6 II 1933 р. за масло експортове та десерове пріма 2·20 зол., за літру молока 15—17 сот., літру сметани 0·00 зол., копу яєць 5·80—6·00 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.